
ÀNGELS CAMPOS

L'EMISSOR COM A ORGANITZADOR DEL DISCURS ACADÈMIC*

1. INTRODUCCIÓ

En aquest treball analitzarem la intervenció de l'emissor com a organitzador dels textos acadèmics en tres llengües (català, castellà i anglés) i en tres disciplines (lingüística, dret i física). Més específicament, ens centrarem en l'anàlisi de les marques de primera persona (pronoms personals, possessius i desinències verbals) que l'emissor utilitza amb la funció discursiva d'escriptor, és a dir, les marques de primera persona mitjançant les quals intenta organitzar el text, tot remetent a parts anteriors i posteriors o, fins i tot a altres textos. Es tracta d'una funció discursiva de caràcter organitzatiu que es pot relacionar amb els dos estils d'escriptura que distingeix Hinds (1987): *writer-responsible* o *reader-responsible*. En el primer cas, *writer-responsible*, la responsabilitat sobre l'efectivitat comunicativa recau en l'emissor, com és el cas de l'anglès; en canvi, en les llengües *reader-responsible*, com el castellà, la responsabilitat és del receptor.

El nostre objectiu és, d'una banda, mostrar que la presència de la funció d'escriptor comporta un major grau de poder i de subjectivació en els textos; i d'altra banda, comprovar que, tot i que es considera la universalitat com a tret distintiu del discurs científic, hi ha diferències entre aquestes tres llengües i disciplines. En general, segons han demostrat alguns estudis de retòrica contrastiva, el català sol funcionar

* Vull agrair els comentaris i suggeriments, sempre valuosos, de la Dra. M. Josep Cuenca.

com a llengua pont entre el castellà i l'anglès i, igualment, les ciències socials solen considerar-se com a intermèdies entre les ciències humanes i les experimentals.

El corpus que ha servit com a base d'aquest estudi conté textos originals en català, castellà i anglès produïts per investigadors individuals i nadius en la llengua en què escriuen l'article. En concret, hem seleccionat ressenyes i articles de polèmica publicats entre 1989-2001 en revistes amb un nivell d'especialització alt pertanyents a les tres matèries esmentades, que representen les diferents branques de la ciència: ciències humanes, ciències socials i ciències experimentals, respectivament. Els textos fan un total de 367.330 paraules, on hem localitzat 424 marques de primera persona amb la funció d'escriptor.¹

Hem intentat recollir el mateix nombre de paraules en les tres llengües i també en les tres disciplines, tot i que això implica que la quantitat de textos en cada llengua i en cada matèria siga diferent, a causa de les divergències que es produeixen en aquest sentit entre llengües i disciplines. Així, en anglès, els textos solen presentar menys extensió que en les altres llengües, en especial en les ressenyes. Pel que fa a disciplines, els textos de física solen ser molt més breus que els de les altres matèries, la qual cosa ens ha obligat a recollir una major quantitat d'articles d'aquesta disciplina. Així doncs, en la fase de recollida del material, hem pogut constatar que les diferències entre les diverses disciplines i llengües que havíem intuït es manifesten ja en la forma externa de les publicacions i en l'estructura dels articles.

Per estudiar aquest corpus, fem servir tres perspectives d'anàlisi que són complementàries: l'anàlisi del discurs, la lingüística cognitiva i la lingüística contrastiva. L'anàlisi del discurs i, en concret la teoria de l'enunciació, s'han aproximat a l'estudi de les marques de persona i han donat lloc a diversos treballs que ofereixen una classificació de les marques de primera persona tenint en compte els referents extralingüístics corresponents (Kerbrat-Orechioni 1980; Haverkate 1984). El nostre treball constitueix una ampliació d'aquesta perspectiva gramatical de l'anàlisi del discurs, ja que planteja una classificació de les marques de primera persona que no solament té en compte la persona gramatical i el referent extratextual a què remet, sinó també les funcions que l'emissor desenvolupa en el text, basant-nos en les propostes de Kuo (1999) i Tang i John (1999). Per a elaborar aquesta classificació de les funcions, ens ha resultat molt

1. El nombre de paraules total es distribueix de la manera següent: català, 125.188 mots; castellà, 126.113; anglès, 115.572.

útil la lingüística cognitiva i, sobretot la teoria dels espais mentals (*mental spaces*) (Fauconnier 1984), en la qual dos mons s'uneixen a partir d'un constructor d'espai (*space-builder*). En aquest sentit, ens interessa d'una manera especial l'aplicació discursiva que en fa Yael-Jannette Zupnik (1994), que concreta l'espai mental en la noció d'«espai discursiu». Així mateix, els conceptes de subjectivació i perspectivització de Sanders i Spooren (1997) són útils per a establir una gradació de la implicació de la persona amb el missatge.

No cal perdre de vista, però, que els objectius d'aquest estudi responen a la voluntat de la lingüística contrastiva, i en concret de la retòrica contrastiva que s'inicia en els estudis de Kaplan (1966) sobre organització discursiva.² Aquest enfocament ens recorda, com afirma Leki (1991: 123), que, quan escrivim, ens hem d'adaptar també a les pautes culturals de la llengua que fem servir. La preocupació per adaptar-se a les diferents normes d'escriptura es desenvolupa durant els anys 80, època en la qual s'inaugura una línia d'investigació basada en activitats acadèmiques i econòmiques, com a conseqüència de la internacionalització de l'activitat científica i de la mundialització de l'economia (veg. Fernández Polo 2001: 30). Aquesta nova perspectiva, basada en el contrast interlingüístic en l'àmbit científic o tècnic, es concreta en els estudis de Clyne (1987), Egginton (1987) o Hinds (1987), que prenen com a punt de referència l'anglès, que s'ha convertit en la llengua franca de la ciència i de la comunitat internacional en general. Com ja hem comentat, la distinció de Hinds (1987) entre retòrica *writer-responsible* i *reader-responsible* ens resultarà bastant útil per a interpretar les dades en l'apartat de discussió.

2. CAP A UNA CARACTERITZACIÓ DE LA FUNCIO ESCRIPTOR

Tal com hem apuntat en la introducció i seguint els models proposats per Kuo (1999) i Tang i John (1999), la classificació de marques de persona que hem elaborat, té en compte el referent extratextual i també la funció que desenvolupa l'emissor dins el text. Així, basant-nos en el nostre corpus, hem distingit set tipus de marques de

2. Fem la distinció de lingüística contrastiva, anàlisi contrastiva i retòrica contrastiva, seguint els criteris de Cuenca (2002). D'altra banda, cal matisar que, tot i que l'estudi de Kaplan es considera el primer estudi de retòrica contrastiva, Edwards (2002) assenyala Nida (1964) com la capdavantera en aquest enfocament.

persona (primera persona del singular i sis tipus de primera persona de plural), segons el referent extratextual.³ A més, cadascuna d'aquestes marques pot desenvolupar diverses funcions discursives. En concret, en els nostres textos, hem diferenciat sis funcions discursives (escriptor, atacant, analista, declarant, experimentador i exemple), que exemplifiquem i definim en la taula següent:

FUNCIÓ DISCURSIVA	EXEMPLE
Escriptor Organitza el text	No es que neguemos la existencia de elementos universales en la estructura de las lenguas y en sus funciones. Los hay, <i>nos hemos</i> ocupado de ellos en nuestra <i>Lingüística Estructural</i> (2a ed., 1974, pàg. 842 ss.) (Lcast3)
Atacant Emet judici negatiu	After many hours spent reading selected topics in this immense book, <i>I find myself</i> both very impressed and somewhat disappointed by it. (resFang5)
Analista Explica o valora positivament	<i>Soy</i> de los que piensan que la adecuación entre el acontecimiento y su historia es un valor positivo en sí.
Declarant Emet un fet sobre valoracions	For the first time, <i>we have</i> in the literature a complete, through exposition of the question that I judge these Germanists of Free Association ... (resDang4)
Experimentador Participa internament d'un esdeveniment	Prompte <i>ens</i> avisa l'autor que la metàfora té, evidentment, validesa explicativa, però no és un mecanisme que depenga de l'individu [...] (resLcat3)

3. D'acord amb el referent extratextual, hem distingit un tipus de marca de primera persona del singular i sis tipus de marques de plural, que hem classificat de manera gradual des de la màxima individualitat fins la màxima col·lectivitat. Els sis tipus de nosaltres s'agrupen en: exclusiu, inclusiu i generalitzador. Dins els *nosaltres exclusius*, caldria incloure el *Nos1*, anomenat plural de modèstia, que remet únicament a l'emissor. De *nosaltres inclusius*, n'hem diferenciat diversos casos segons la implicació del receptor en el missatge. Així, el *Nos2* inclou l'emissor i el receptor amb predomini del primer sobre el segon; el *Nos3* remet a l'emissor i al receptor, amb predomini d'aquest darrer; i, finalment, el *Nos4* es refereix a l'emissor i al receptor al mateix nivell, sense predominis. Per acabar, en el grup de *plurals generalitzadors*, hem inclòs el *Nos5*, que fa referència a l'emissor com a pertanyent d'un col·lectiu delimitat de persones, en el nostre cas, solen referir-se a *nosaltres com a científics*; i el *Nos6*, tipus de marca amb què l'emissor es presenta diluït en una comunitat universal, es tracta d'un plural que equival a *tothom* (Campos 2004: cap. 5).

Exemple Es presenta com a model per explicar un fet	Por ello, el hecho de establecer causas que impidan a los Tribunales juzgar un hecho penalmente ilícito podría ser objeto de rechazo social, [...] en aplicación de un razonamiento del tipo: si el Estado renuncia a castigar al criminal que <i>me</i> ha ofendido, <i>tendré que hacerlo yo</i> , porque lo cierto es que merece un castigo. (Dcast1)
---	--

Taula 1. Funcions discursives de l'emissor. Definició i exemples

La funció discursiva que ens ocupa en aquest article, és la que hem anomenat *escriptor*. Mitjançant aquesta funció, l'emissor fa evident la seua condició de persona que escriu un text i, com a tal, és capaç d'organitzar-lo: de remetre a parts anteriors i posteriors del text o, fins i tot, fer referència a altres obres que ha escrit. En altres casos, tot i que de manera més aïllada, aquesta funció s'usa per a justificar una estructura o un tipus de lletra o per a expressar agraïments.⁴

- (1)
- a. Davall *m'ocupo* d'un altre cas, encara més greu, de la mateixa cosa. (Lcat4)
 - b. Esta fue precisamente la perspectiva que *yo mismo* elegí en *mi* ponencia al I Coloquio Hispano-Portugués sobre Procedimiento Administrativo para comparar qué largo trecho va desde «el dicho al hecho» en la Ley comentada. (resDcast6)
 - c. Figure 3 shows the flow expected if this were the case. I do not think this flow is right, but *I include* it to make the dichotomy clear. (Fisang 1)

L'exemple (1a), ens mostra la situació prototípica en què l'emissor remet a altres parts del seu text; mentre que en (1b) l'emissor aprofita per a referir-se a altres obres seues. L'exemple (1c) és menys habitual, en aquest cas l'emissor intenta justificar la inclusió d'una taula.

Encara que, en els exemples de (1) la funció d'escriptor es vehicula mitjançant la primera persona del singular, en català i en castellà, és freqüent trobar aquesta fun-

4. Gallardo (2002), seguint Hyland (1994), té en compte tres funcions que es podrien incloure dins la nostra concepció d'escriptor: organització textual, referència endofòrica i reformulació. En canvi, d'acord amb la classificació de Tang i John (1999), la funció d'escriptor correspondria al que ells anomenen *architect* i també al *guide*.

A més, aquesta funció es relaciona amb el concepte de dèix discursiva de Fillmore (1971: 220): «by means of which a communicator can refer to a portion of the ongoing discourse».

ció associada a un plural exclusiu, que hem anomenat *NosI*, i que correspon al que Haverkate (1984) anomena *plural de modestia*.

- (2) Como ya *hemos afirmado*, la introducción en nuestro Ordenamiento procesal penal de un sistema de caducidad de la acción penal que sustituya al actual de prescripción nos parece la opción más acertada. (Dcasti)

En l'exemple (2), l'emissor apareix representat sota una marca de primera persona del plural. Es tracta, però, d'un nosaltres fals que té com a referent extratextual l'emissor individual del missatge i, per tant, equival a una primera persona del singular.

La caracterització de les funcions i, en concret de la funció d'*escriptor*, en què ens centrem, s'ha fet d'acord amb dos paràmetres: d'una banda, l'espai discursiu en què s'inclouen i, d'altra banda, els diversos graus d'implicació que manifesta l'emissor amb el missatge. Així, hi trobem des de funcions que requereixen una implicació mínima com ara la d'exemple, fins a aquelles funcions en les quals l'emissor s'hi compromet més i, per tant, es pot veure afectada la seua imatge social (Brown & Levinson 1987), com és el cas de la funció d'atacant.⁵

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

2.1. L'ESCRITOR COM A ORGANITZADOR DE L'ESPAI DEL TEXT: DISTINCIÓ DELS ESPAIS DISCURSIUS

La delimitació dels espais discursius es basa en el concepte d'espai mental de Fauconnier (1984: 16), que fa referència a una construcció no lingüística creada a partir d'una construcció lingüística. D'aquesta manera, gràcies al llenguatge, l'emissor és capaç de crear situacions que no necessàriament pertanyen al món fenomenològic, sinó que formen part d'una «realitat» no existent o de caràcter més abstracte, com un desig, un somni o una situació hipotètica. El pas de l'espai real a l'altre espai està marcat per construccions lingüístiques, que actuen com a activadors dels nous espais (*space builders*). Aquesta teoria dels espais mentals és aplicada per Zupnik (1994) al discurs polític, la qual cosa la porta a parlar de diferents espais discursius, concepte que defineix com «the domain of reality focused on in any stretch of discourse» (Zupnik

5. Tang & John (1999: S29) també es basen en la idea de continu en el qual situen les diverses funcions. Aquesta escala es mou entre una presència autorial menys poderosa i una presència autorial més poderosa.

1994: 432). A partir del seu estudi i en la línia que hem seguit en una anàlisi de les marques de persona en un debat electoral català (Campos, Marín & Cuenca 2003), distingirem dos grans espais discursius en els quals podem situar les marques de persona i sobretot les funcions que realitza l'emissor utilitzant-les: l'espai del text (ET) i l'espai científic (EC). A aquests dos espais, s'hi sumen dos subespais: l'espai del text que es comenta (ET') i l'espai científic hipotètic (EC').

La funció d'escriptor que ens ocupa en aquest estudi pertany a l'espai del text, que inclou aquelles marques i construccions que se situen en la realitat del discurs, és a dir, fa referència a aspectes relacionats amb les característiques físiques i espacials del text. L'escriptor, situat en l'espai del text, remet a qüestions que hi han aparegut o que apareixeran després. En aquest cas, els elements espacials com *anteriorment*, *posteriorment*, *en la secció x...* solen funcionar com a constructors d'espais, juntament amb verbs com *citar*:

- (3) a. En aquest paper *miraré* [Jo-escriptor] de presentar algunes qüestions filosòfiques que, dins del pensament i del discurs lingüístic contemporani, han promogut i provocat diferents polèmiques i debats que arriben al mateix nucli fundacional dels objectius de les teories i dels programes lingüístics. Em *situaré* [Jo-declarant] dins la teoria dels Principis i Paràmetres, en el si de la gramàtica generativa [...] (Lcat3).
b. This analysis of bank notes means that the illustration which I used [Jo-escriptor] earlier (pp 484, 504), involving a stranger who intercepts a bank note which I have thrown to you, is not about restitution. (Dangt)

Els dos exemples de (3) corresponen a l'espai del text; en el cas de (3a), el constructor d'espai és un sintagma que al·ludeix al text mateix que s'està construint, mentre que en (3b) s'utilitzen la indicació del número de pàgina i l'adverbi *earlier* per a remetre a un espai anterior.

Com hem vist anteriorment, dins l'espai del text, hi ha un subespai que fa referència a la realitat d'un altre text, que és el que és objecte d'estudi i crítica, i que activa un espai derivat: ET'. En ET', però, la funció més prototípica és la d'experimentador, mitjançant la qual l'emissor es presenta com a lector del text.⁶

6. Cal tenir en compte que aquest espai derivat està molt relacionat amb l'espai científic i, de fet, en el cas de les ressenyes, la identificació entre un espai i l'altre és quasi total, ja que l'espai científic és el text que es comenta. Així doncs, els dos espais es fonen sovint i hi trobarem funcions característiques de l'espai científic

2.2. LA IMPLICACIÓ DE L'ESCRITOR AMB EL MISSATGE: TEORIA DE LA SUBJECTIVACIÓ

A més dels espais mentals, la caracterització de les funcions es relaciona amb un dels aspectes bàsics de la lingüística cognitiva, la noció de punt de vista. Així, en qualsevol text, l'emissor fa manifest el punt de vista des del qual analitza i produeix el seu discurs. Quan aquest punt de vista correspon a l'emissor i aquest se'n fa responsable explícitament, Sanders i Spooren (1997) parlen de subjectivació, que defineixen de la manera següent (Sanders & Spooren 1997: 85-86):⁷

point of view becomes subjective if a speaker connects it explicitly to himself or to another subject. Thus subjectivity is brought about in two ways: as a connection to the speaker, which we call subjectification or as a connection to concrete or abstract persons other than the speaker, which we call perspectivization.

Segons la proposta de Sanders i Spooren (1997), en el cas de la funció d'escriptor, el grau de subjectivació seria menor que en la funció d'atacant, clara representant de la subjectivació, en la mesura que parlant es fa responsable del punt de vista. Els exemples següents mostren la diferència entre una funció i l'altra:

Register for free at <https://www.scipedia.com> to download the version without the watermark

- (4) El estado de la cuestión recoge, como ya *hemos indicado*, las distintas definiciones de interferencia. (resLingcast5)
- (5) *Crec*, d'altra banda, que cal considerar aplicables als concursos i a les oposicions de Registradors allò que l'article indica, en relació als Notaris, sobre l'excepció de natura-

(expositivoargumentatives) i de l'espai del text que es comenta (experimentador), que es poden manifestar a través de marques de persona o de construccions d'impersonalització, tal com es veu en l'exemple següent:

(i) a. Així, **en l'assaig** *Knowledge of Language* (1984) *trobem* [Nos4-experimentador] les qüestions-marc següents:

- (1) Què constitueix el coneixement del llenguatge?
- (2) Com *s'adquireix* [impersonal reflexa] aquest coneixement?
- (3) Com *s'utilitza* [impersonal reflexa-ia persona] el coneixement del llenguatge? (Lcat3)

7. A més dels espais mentals de Fauconnier, la idea del punt de vista també està relacionada amb els conceptes de *vantage point* i *orientation* de Langacker (1987). El *vantage point* fa referència al punt de vista des del qual es representen les coses; i *orientation* és el resultat de la representació des del *vantage point*.

lesa o veïnatge, l'especialització en Dret català i la igualtat en l'admissió de candidats. (Dcat1)

En (4) l'emissor no manifesta cap punt de vista i, per tant, no hi ha cap compromís amb el missatge; per contra, en (5) sí que hi ha l'expressió d'un punt de vista i l'adopció d'un compromís que, d'alguna manera, posa en perill la imatge de l'emissor.

Aquest concepte de subjectivació es pot representar d'acord amb la teoria dels espais mentals de Fauconnier (1984). Des d'aquest punt de vista, caldria distingir dos dominis: el domini pare (*parent*), que és el domini de la realitat de l'emissor, i un subdomini, que és el de realitat discursiva i que es fa evident a partir dels constructors d'espais (*space builders*). Així, en l'exemple (5), la primera persona del present d'indicatiu del verb *creure* (*crec*) seria un constructor de l'espai discursiu. En el pas entre aquests dos espais, s'estableix una escala de subjectivació vertical, segons que l'emissor es presente en primer pla o intente ocultar-se; i una escala horitzontal que fa referència a la neutralitat del missatge:

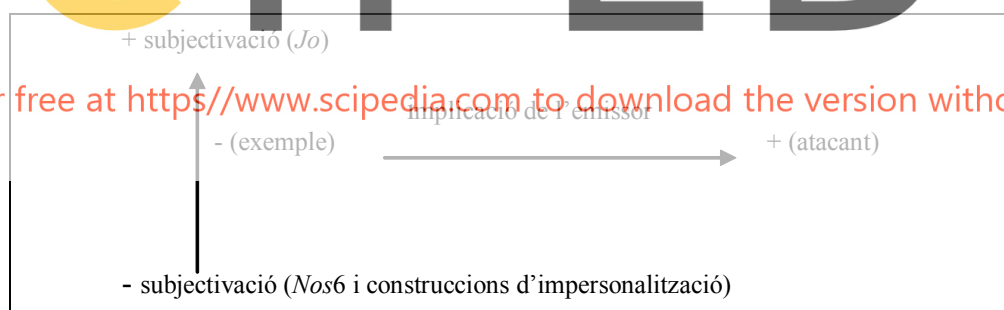

Figura 1. Conceptualització dels punts de vista

La figura 1 mostra dos eixos: d'una banda, el de major o menor subjectivació que està molt relacionat amb el tipus de marca gramatical de primera persona que vehicula les diverses funcions discursives; i, d'altra banda, el de major o menor implicació de l'emissor en el text, que forma un continu, en el qual la funció que ens ocupa presenta un alt grau d'implicació, tot i que una mica per sota de l'atacant.

2.3. L'EMISSOR I LES ALTRES FUNCIONS DISCURSIVES

Tenint en compte la caracterització que hem presentat anteriorment, en què l'escriptor era l'única funció de l'espai del text en els nostres articles i considerant també el grau de subjectivació, la figura 2 presenta de manera visual la distribució de les diverses funcions discursives en els dos espais, el del text i el científic i, alhora, permet relacionar la funció discursiva que ens ocupa amb la resta de funcions que hem distingit (vegeu § 2.1, taula 1).

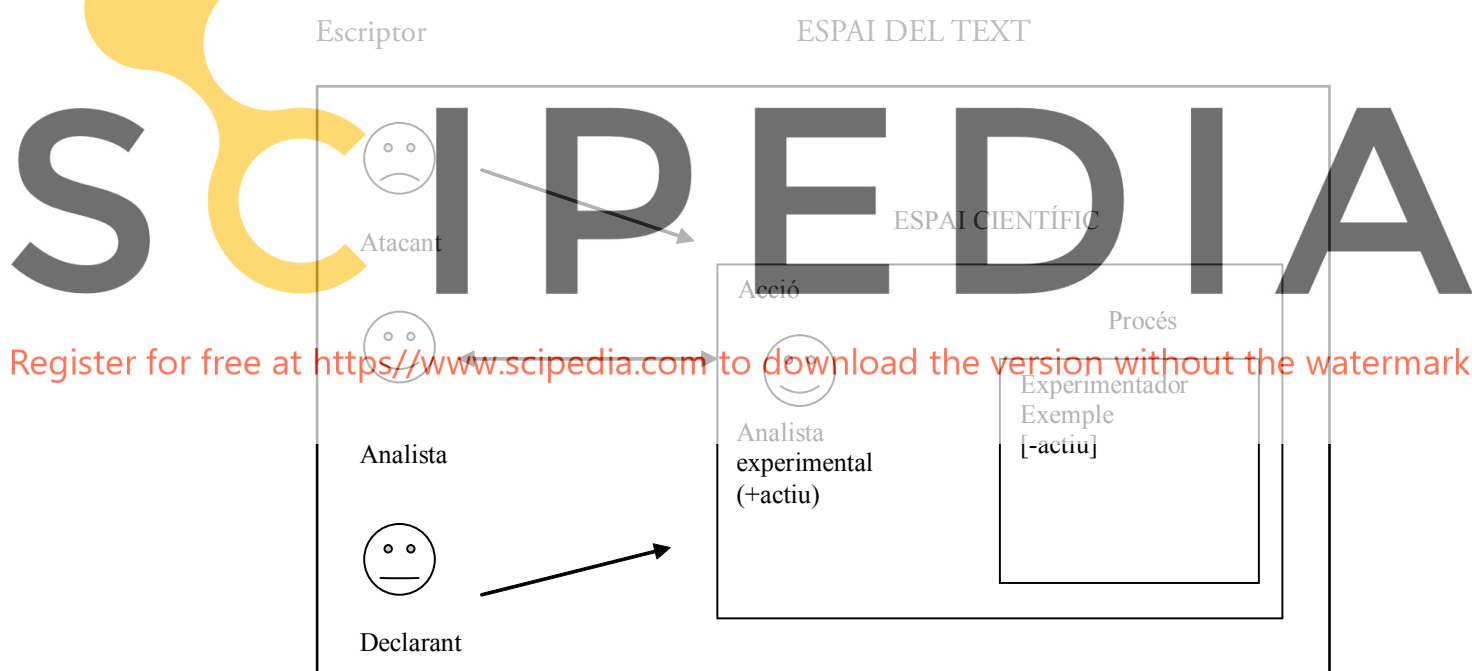

Figura 2. Organització conceptual de les funcions

D'acord amb aquesta figura, la funció més externa és la de l'escriptor. Dins el text, però fora de l'espai científic, hi ha les funcions argumentatives (atacant) i les expositives actives (analista i declarant). Dins l'espai científic, hi trobem les funcions expositives passives (experimentador i exemple) i la funció expositiva activa (analista experimental). L'escriptor és la funció que controla tot el text (incloent-hi els dos

espais: el del text i el científic) i, per això, hem considerat que és la funció que fa més evident el seu poder. Les funcions d'atacant, analista i declarant se situen en un nivell inferior que ja no controlen tot el text, sinó solament l'esdeveniment científic. A més, aquestes tres funcions impliquen una gradació de major a menor implicació de l'emissor amb el missatge, la qual cosa comporta també una progressió de major a menor poder: l'atacant, que és la funció més pròxima a la d'escriptor, manifesta major poder que la de declarant, que simplement es dedica a constatar un fet. Entre aquestes dues funcions, hi ha la d'analista, que pot operar com a persona que dóna una valoració positiva, o bé com a agent que desenvolupa una acció dins el mateix espai científic (analista experimental). Finalment, la funció d'experimentador se situa en una posició molt més interna, com a participant no actiu en el procés científic. Així doncs, les funcions més externes, com és el cas d'escriptor, són les que més s'aproximen a l'autor real i, per tant, les que mostren major ostentació del poder i major implicació del jo real amb el missatge. En canvi, les més interiors són les que menor autoritat i implicació manifesten.

3. RESULTATS: CONTRAST INTERDISCIPLINAR

Tenint en compte les disciplines, els resultats del nostre corpus, reflectits en la figura 3, mostren que les tres matèries formen una escala, en la qual el dret, com a representant de la ciències socials, ocupa un lloc intermedi, encara que la diferència amb els textos de física és molt reduïda (27,1% vs. 21,4%).

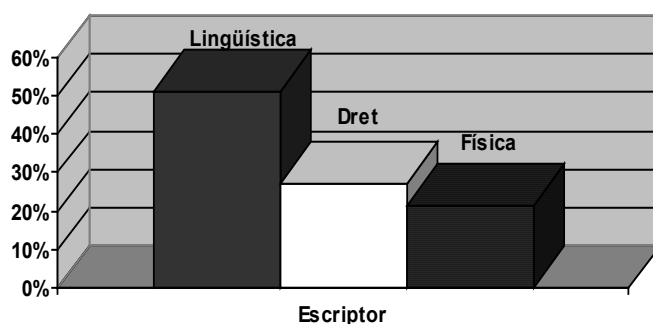

Figura 3. La funció d'*escriptor* en les tres disciplines

Així, segons els nostres resultats, els textos de lingüística atorguen major importància a l'espai del text que no pas els de les altres dues disciplines i aquest fet comporta que el 51% de les marques de persona amb la funció escriptor es concentren en aquesta matèria, on l'emissor ostentaria major poder.

Si analitzem les tres disciplines de manera separada en cadascuna de les llengües, observarem que les diferències entre les matèries es fan més evidents que no pas en els resultats generals que hem presentat en la figura anterior (figura 3). Així mateix, es pot comprovar que els resultats del corpus en castellà són els que més s'aproximen als generals, en la mesura que el dret es conserva com a disciplina de pont entre la lingüística i la física, tot i que les diferències entre les ciències socials i les experimentals s'evidencien més que en els resultats generals de la figura 3.

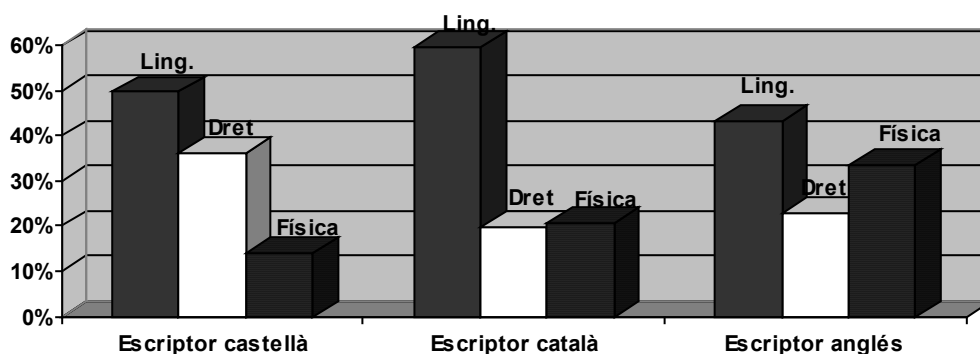

Figura 4. Funció d'*escriptor*. Resultats per llengües en les tres disciplines

A partir de la figura 4, podem comentar els resultats següents:

a) *En el nostre corpus en castellà*, s'observa que la funció d'escriptor és predominant en els textos de lingüística (49,7%), encara que els textos de dret també presenten una quantitat considerable de les marques organitzatives que estudiem (36,3%) i, d'aquesta manera, les diferències entre les ciències humanes i les ciències socials es redueixen. En els textos de física en castellà, per contra, l'emissor amb la funció d'escriptor té molta poca presència (14%), la qual cosa ens fa pensar en un major predomini de l'espai científic.

b) *En el nostre corpus en català*, la major quantitat de marques de persona amb la funció d'emissor es concentra en els textos de lingüística (59,6%), mentre que en

les altres dues disciplines els resultats són molt igualats i no superen el 21%. Així, d'acord amb el nostre corpus, i, tenint en compte la funció discursiva que analitzem, el dret i la física presenten característiques més semblants, ja que semblen atorgar més importància a l'espai científic i alhora presenten un emissor amb menys autoritat que no el dels textos de lingüística.

c) *Finalment, en els textos en anglés*, els percentatges resulten bastant sorprenents en la mesura que s'allunyen completament de la tendència general que observàvem en la figura 3, en la qual les ciències socials ocupaven un lloc intermedi. En aquest cas, encara que la funció pròpia de l'espai del text continua sent predominant en els textos de lingüística (43,4%), les diferències no són tan notables com en les altres llengües i, a més, els textos de física són els que més s'aproximen als de lingüística (33,6%) pel que fa a la funció d'escriptor.

4. RESULTATS: CONTRAST INTERLINGÜÍSTIC

Pel que fa a les funcions en relació amb les llengües, la funció organitzativa que estudiem presenta resultats interessants i confirma les hipòtesis de partida tal com es mostra en la figura 5. Tot i que les diferències entre les llengües no són gaire notables, sí que ens permeten observar unes tendències generals pel que fa al caràcter d'autoritat de l'emissor en cadascuna de les llengües.

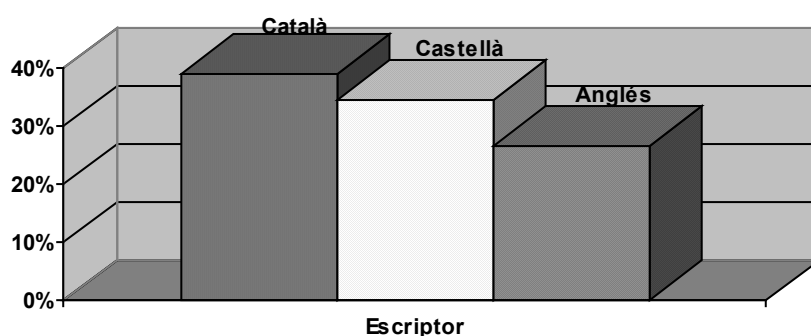

Figura 5. La funció d'*escriptor* en les tres llengües

En primer lloc, cal dir que la funció d'escriptor es manifesta amb bastant freqüència en els textos de totes les llengües, en especial en els articles de polèmica, que són més extensos que no les ressenyes. Ara bé, com es mostra en la figura 5, els textos en castellà són els que aporten un major protagonisme a l'espai del text mitjançant la funció d'escriptor. Segons les dades obtingudes, l'anglès (26,6%) i el castellà (38,9%) apunten tendències diferents, completament oposades. D'una banda, en els textos anglesos, l'emissor tendeix a fer un ús menys escàs d'aquesta funció, ja que prefereix manifestar-se en el text amb altres funcions com analista, la qual cosa mostra una preocupació pel receptor en la mesura que prefereix explicar per assegurar-se que el receptor entén el missatge que li vol transmetre. En canvi, en castellà, l'emissor sembla tenir una necessitat de marcar la seua autoritat de manera més clara com a constructor del text. Entre aquestes dues llengües, els resultats del català (34,5%) se situen en un lloc intermedi.

Si delimitem ara les diferències entre les llengües en cadascuna de les matèries, observem que les divergències entre les llengües es fan més notables i, en cap disciplina, segueixen el patró general que hem comentat anteriorment arran de la figura 5.

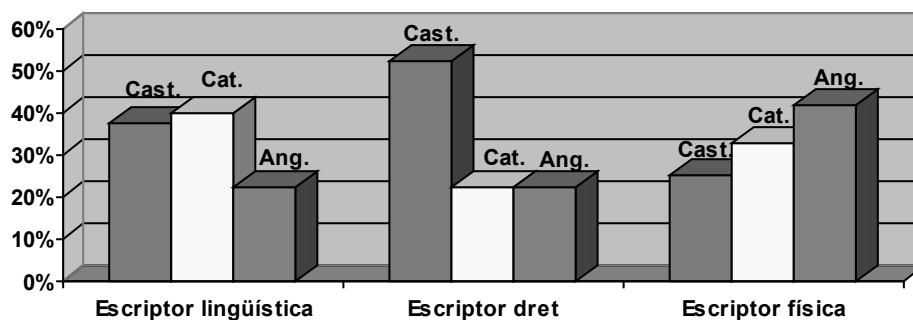

Figura 6. La funció d'*escriptor*. Resultats per disciplines en les tres llengües

La figura 6 ens porta a fer els comentaris que exposem tot seguit:

a) *En el corpus de lingüística*, el català i el castellà presenten resultats molt semblants, molt pròxims al 40%; en canvi, els textos de lingüística en anglès mostren una davallada quant a la funció organitzativa que analitzem (22,5%). Així doncs, en anglès, l'emissor no sembla tenir tant d'interès de presentar-se com a dominador del text, cosa que comportarà un augment de funcions d'anàlisi o explicació de conceptes.

b) *Pel que fa als textos de dret* que hem analitzat, els resultats que hem obtingut en les diferents llengües dibuixen una situació ben diferent a la que es produïa en lingüística. En les ciències socials, el català i l'anglès s'aproximen molt pel que fa a l'ús de la funció d'escriptor a través de marques de primera persona (22,2% i 22,6%, respectivament). Tanmateix, el castellà s'allunya totalment d'aquestes dues llengües i, amb un percentatge del 52,2%, dóna molta més importància a l'espai del text; alhora l'emissor fa palesa de manera més evident la seua autoritat sobre el discurs.

c) *Per acabar, en els textos de física del nostre corpus*, les diferències entre llengües es redueixen bastant i els percentatges s'aproximen molt més, tot i que resulta curiós que els resultats presenten una escala en la qual, contràriament a la figura dels resultats generals (figura 5), l'emissor dels textos de física en castellà mostra un menor interès de marcar el seu poder sobre el text, mentre que aquesta aparició de l'emissor com a dominador i organitzador del discurs és més habitual en els textos de física en anglès (41,7%).

5. DISCUSSIÓ

Abans de resumir les dades més destacades, és molt interessant que les interpretem i les relacionem amb altres estudis sobre aquest tema i també amb la realitat científica i cultural a què pertanyen les llengües i les disciplines analitzades.

La retòrica contrastiva ens proporciona un marc d'anàlisi molt interessant, en especial el treball de Hinds (1987) pot resultar ben aclaridor per a explicar els resultats obtinguts. Hinds (1987) estableix dos estils d'escriptura: *writer-responsible* i *reader-responsible*. D'una banda, una retòrica basada en l'explicació clara i detallada en què el màxim objectiu és que el receptor entenga el missatge. Aquest estil rep el nom de *writer-responsible* perquè l'emissor és qui té la responsabilitat en el procés comunicatiu. D'altra banda, un estil d'escriptura, *reader-responsible*, que relaciona la claredat expositiva amb una manca d'aprofundiment conceptual i en el qual el receptor ha de fer major esforç per a entendre el missatge. Així doncs, en aquest últim cas, seran molt freqüents les digressions, mentre que l'estil *writer-responsible* és molt més lineal. Es tracta d'una distinció que trobarem en altres treballs com Clyne (1994), el qual estableix la distinció entre les llengües *formal-oriented*, com l'anglès, que se centren en la forma i es preocupen perquè la construcció del text siga fàcil per al receptor; i les que estan basades en el contingut (*content oriented*), com les llengües centreeuropees,

més preocupades per mostrar l'erudició de l'escriptor mitjançant l'exposició dels contingut teòrics, sense tenir cura de l'estructura del discurs.

A pesar que les divergències entre llengües i entre disciplines són minses, cal que remarquem que sí que apunten cap a la nostra hipòtesi de partença, segons la qual el català seria una llengua de pont, i també les ciències socials constituïrien una àrea de transició. D'acord amb les dades que hem obtingut, el català se situaria en un punt intermedi entre el castellà, llengua que es caracteritza per un sistema d'escriptura poc lineal, i l'anglès, en què les digressions són menys habituals. De la mateixa manera, la lingüística seria la matèria menys lineal, mentre que la física tendiria a seguir un model *writer-responsible*, en el qual la claredat expositiva fa que la intervenció de l'emissor com a organitzador del discurs siga innecessària.

En general, des del punt de vista de les disciplines, resulta interessant comentar que, en els textos de lingüística, l'emissor utilitza marques de primera persona per a vehicular la funció d'escriptor amb una freqüència major que no pas en les altres llengües. Així doncs, la lingüística és, en general, la matèria en la qual l'emissor referma la seua autoritat en el text, on es fa evident un predomini de l'espai del text per sobre de l'espai científic. Per contra, en el cas dels textos de dret, sembla que no hi ha tanta igualtat entre les llengües en aquest sentit. Els resultats més destacats són els dels textos de dret en castellà, on l'emissor reforça més la seua autoritat, molt probablement a causa d'una llarga tradició de la disciplina en aquesta llengua, però també a causa d'un estil d'escriptura molt pròxim al burocràtic i jurídic, que s'ha caracteritzat per la manca de claredat expositiva i, en definitiva, per un estil fosc que en dificultava la comprensió (*reader-responsible* o *content-oriented*).

Un dels casos més interessants, si considerem les disciplines, és el dels textos de física, en els quals observem que les diferències entre llengües tendeixen a mitigar-se. Així, en física, no hi ha cap llengua que presente un ús especialment notable de les marques de persona amb la funció escriptor, si bé l'anglès presenta un percentatge una mica superior a les altres llengües. La presència més destacada de la funció organitzativa en els textos de física anglesos podria portar-nos a les reflexions següents: la física és una disciplina amb escassa tradició en català i castellà, tal com ho prova la dificultat que hem tingut per a recollir textos que pogueren formar part del nostre corpus. La preeminència de l'anglès en aquesta àrea pot comportar un sentiment de superioritat entre aquesta comunitat científica, que es veu amb més poder i ho manifesta lingüísticament mitjançant l'ús més abundant d'aquesta funció discursiva.

Des del punt de vista del contrast interlingüístic, els textos en castellà obtenen resultats lleugerament superiors al català i, sobretot a l'anglès. Aquest resultat es pot

atribuir a dos motius: d'una banda, cal tenir en compte que els textos en castellà presenten major extensió que el de les altres dues llengües, i, tal com hem suggerit en aquest article, la major extensió dels textos pot provocar un augment de la proporció d'aquestes funcions; d'altra banda, l'estil d'escriptura del castellà sol ser menys lineal (*writer-responsible*) i aquest fet provoca en l'emissor la necessitat de remetre a parts anteriors i posteriors amb major freqüència.

6. CONCLUSIONS

Tot i que els resultats d'aquest treball estan subjectes al corpus que hem analitzat, pensem que es tracta d'un corpus representatiu, en els qual la funció d'escriptor és bastant habitual i del qual hem obtingut alguns resultats interessants que ara sintetitzem:

a) La funció d'escriptor està relacionada amb un interès de l'emissor de marcar l'autoritat en el text i també amb un estil d'escriptura poc lineal (*reader-responsible* o *content-oriented*). Tot i que els resultats també poden estar influïts per l'extensió del text i l'autoritat o el reconeixement de l'emissor en la comunitat científica.

b) En el nostre corpus, les diferències entre llengües i disciplines no són gaire notables, però confirmen la hipòtesi de partença, segons la qual el català ocupa una posició intermèdia quant a l'ús de marques de persona amb la funció organitzativa i, en el cas de les disciplines, els textos jurídics també ocupen un graó intermedi.

c) La consideració de les dues variables (llengües i disciplines) combinades ha donat lloc a alguns resultats destacats, com ara l'ús massiu d'aquestes marques en els textos de dret en castellà i també la tendència de l'anglès a igualar els resultats entre les tres disciplines, com si intentara imposar l'ús d'un model de llenguatge científic més universal, adequat per a totes les matèries.

A pesar d'aquesta tendència unificadora que hem observat en els textos anglesos, l'estudi del nostre corpus mostra que la pretesa universalitat científica continua sent una utopia i que les diferències de tradició i cultura continuaran fent-se evidents en els estils d'escriptura de les diferents llengües i les diverses matèries.

ÀNGELS CAMPOS
Universitat de València

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- BROWN, P. & S. C. LEVINSON (1978) «Universals in language usage: Politeness phenomena», dins Goody, E. N. (ed.), *Questions and Politeness: Strategies in Social Interaction*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 56-289.
- CAMPOS, A. (2004) «La inscripció de la persona en el discurs acadèmic: un estudi contrastiu català-castellà-anglès», Universitat de València, tesi doctoral. <<http://www.tdx.cesca.es/TDX-0519105-131352/>>.
- CAMPOS, A., M. J. MARÍN & M. J. CUENCA (2004) «Las marcas de primera persona en el debate electoral», dins A. Soares Da Silva *et alii* (eds.), *Linguagem, cultura e cognição: Estudos de Linguística Cognitiva*, Coimbra, Almedina, vol. II, pp. 279-298.
- CLYNE, M. (1994) *Inter-Cultural Communication at Work: Cultural Values in Discourse*, Cambridge, Cambridge University Press.
- CUENCA, M. J. (2002) «Anàlisi contrastiva, lingüística aplicada i lingüística teòrica», *Estudis de llengua i literatura catalanes/ XLV. Miscel·lània Joan Veny*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp.11-31.
- EDWARDS, M. (2002) «Contrastive rhetoric and translation methodology», dins L. Iglesias, L. i S. M. Doval (eds.), *Studies in Contrastive Linguistics: Proceedings of the 2nd International Contrastive Linguistics Conference*, Santiago de Compostela, Universidad de Santiago de Compostela, octubre de 2001, pp. 363-370.
- FAUCONNIER, G. (1984) *Espaces mentaux (Aspects de la construction du sens dans les langues naturelles)*, Paris, Minuit. [*Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language*, Cambridge, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.]
- FERNÁNDEZ POLO, F. J. (2001) «La retòrica contrastiva: una panoràmica de l'àrea», *Caplletra*, 30, pp. 21- 45.
- GALLARDO, S. (2003) «La inscripción de los interlocutores en artículos científicos y libros de texto», *Actas del IX Congreso de la Sociedad Argentina de Lingüística*, Universidad Nacional de Córdoba, noviembre de 2002. [CD-Rom.]
- HAVERKATE, H. (1984) *Speech Acts, Speakers and Hearers*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company.
- HINDS, J. (1987) «Reader versus writer responsibility: a new typology» dins U. Connor, i R. Kaplan (eds.), *Writing Across Languages: Analyses of L2 Text*, Massachusetts, Addison Wesley Publishing Company.

- HYLAND, K. (2000) *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*, London, Longman.
- KAPLAN, R. (1966) «Cultural thought patterns in intercultural education», *Language Learning*, 16, pp. 1-20.
- KERBRAT-ORECHIONI, C. (1980) *L'Énonciation de la subjectivité dans la langue*, Paris, Armand Colin.
- KUO, C. H. (1999) «The use of personal pronouns: role relationships in scientific journal articles», *English for Specific Purposes*, 18(2), pp. 121-138.
- LANGACKER, R. W. (1987) *Foundations of Cognitive Grammar: Theoretical Prerequisites*, Standford, Standford University Press.
- SANDERS, J. & W. SPOOREN (1997) «Perspective, subjectivity, and modality from a cognitive point of view» dins W. A. Liebert, G. Redeker i L. Waugh (eds.), *Discourse and Perspective in Cognitive Linguistics*, Amsterdam, John Benjamins, pp. 85-111.
- TANG, R. & S. JOHN (1999) «The 'I' in identity: Exploring writer identity in student academic writing through the first person pronoun», *English for Specific Purposes*, 18, S23-S39.

REFERÈNCIES DEL CORPUS⁸

- ADRADOS, F. R. (1991) «Semántica y sintaxis en la "Gramática funcional" de Dik», *Revista Española de Lingüística*, 21 (1), pp. 1- 10. (Lcast3)
- BANACLOCHE, J. (1997) «Algunas reflexiones críticas en torno a la prescripción penal», *Revista de Derecho Procesal*, 2, pp. 281-319. (Dcast1)
- CASE, W. B. (1996) «Resenya a *Optical Coherence and Quantum Optics* de Leonard Mandel and Emil Wolf», *American Journal of Physics*, 64 (11), pp. 1439-1440. (resFang5)
- DE LA MORENA, L. (1997) «Resenya a *Comentarios a la Ley de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y Procedimiento Administrativo Común* de Jesús

8. Hi inclouem solament aquelles referències del corpus que hem citat en l'article. En Campos (2004) s'inclouen totes les referències dels articles que formen el corpus i també una descripció ben detallada del tipus d'articles que en formen part.

- González Pérez», *Revista Española de Derecho Administrativo*, 93, pp. 150-156. (resDcast6)
- DIVERSOS AUTORS (1988) *Comentaris sobre l'Estatut d'Autonomia*, Vol. III, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, pp. 395-408, 409-420, 771-779. (Dcat1)
- LAUGHLIN, R. B. (1998) «A critique of two metals», *Advances in Physics*, 47 (6), pp. 943-958. (Fang1)
- LAYTON, Robert (1990) «Ressenya a *Defining status: a Comprehensive Analysis of United States Territorial Relations* d'Arnold H. Leibowitz», *The International Lawyer*, 24 (4), pp.1161-1165. (resDang4)
- LORENZO GONZÁLEZ, G. (1995) «Una mostra d'antigenerativisme», *Els Marges*, 53, pp. 81-87. (Lcat4)
- NAVARRO VEGUILLAS, L. (1991) «Einstein y el efecto fotoeléctrico: algunas precisiones», *Revista Española de Física*, 5 (1), pp. 42-46. (Fcast2)
- POCH, D. (1998) «Ressenya a *La interferencia lingüística en Valencia (dirección: catalán - castellano)* de J. L. Blas Arroyo», *Revista Española de Lingüística*, 28, pp. 457-460. (resLcast5)
- RABELLA, J. A. (1999) «Ressenya a *Estudis de filologia catalana i romànica* de Germà Colón», *Llengua i Literatura*, 10, pp. 505-509. (resLcat3)
- SMITH, Lionel D. (1991) «Three-party restitution: a critique of Birk's theory of interceptive subtraction», *Oxford Journal of Legal Studies*, 11 (4), pp. 481-519. (Dang1)